

DAGENS FRÅGOR

Statsverkspropositionen

Enligt beräkningarna i årets statsverksproposition kommer utfallet för den nu löpande driftbudgeten för 1962/63 att i förhållande till riksstaten förete förändringar på såväl utgifts- som inkomstsidan. Utgifterna har nämligen stigit med netto 209 milj. kronor, bl. a. beroende på stora sysselsättningspolitiska åtgärder, anslagsöverskridanden för skolväsendet etc. Siffran kommer att ytterligare höjas genom anslag å tilläggsstat. Å andra sidan har statsinkomsterna blivit högre än som förutsetts. En uppräkning har skett av inkomstskatten med 400 milj. kronor och bensin- och brännoljeskatten med 100 milj. kronor, för att nämna de större posterna, vilket tillsammans med andra inkomstökningar gör 568 milj. kronor. Tillsviare föreligger följaktligen en ökning av driftbudgetens överskott från beräknade 823 milj. kronor med 359 milj. kronor till 1 182 milj. kronor.

Medelsbehovet å kapitalbudgeten beräknas, likaledes med reservation för eventuella ändringar till följd av nya anslag å tilläggsstat, ha stigit med 16 milj. kronor. Detta innebär att »totalbudgeten» förbättrats med 343 milj. kronor. Dess underskott har sjunkit från beräknade 729 milj. kronor till 386 milj. kronor. Detta betyder emellertid, att skatter och andra löpande inkomster under året täcker inte bara de löpande utgifterna utan även en mycket väsentlig del av kostnaderna för den statliga anläggningsverksamhet som till icke ringa del avser lång-

siktiga ändamål. Denna politik är en medveten strävan hos den nuvarande regeringen, låt vara att betydande felberäkningar under de gångna åren medfört att det åsyftade resultatet icke uppnåtts.

Utmärkande för den finansplan som framlagts för nästa budgetår är, att finansministern redan från början nödgats ge upp hoppet om totalbalansering. I jämförelse med de nya beräkningarna av utfallet för det löpande årets budget kommer således inkomsterna på driftbudgeten att stiga med endast 49 milj. kronor, medan däremot utgifterna tillsvidare visar en ökning av inte mindre än 1 136 milj. kronor. Bakom sistnämnda siffra döljer sig ökningen av försvarsutgifterna enligt den mellan partierna träffade uppgörelsen. Socialdepartementet kommer att ställa anspråk på ökade medel för fortsatta reformer på familjepolitikens och sjukvårdens områden och ecklesiastikdepartementet för fortsatt uppbyggnad av undervisningsväsendet m. m. Härtill kommer som vanligt stigande anslag under en rad andra huvudtitlar samt sist men inte minst en ökning av anslaget till arbetsmarknad och bostadsbyggande på några hundra miljoner kronor.

När detta skrives har det inte varit möjligt att ägna årets statsverksproposition en mera ingående analys. Dess huvuddrag kan emellertid karakteriseras på följande sätt. Skattetrycket hålls uppe på samma nivå som förut, den offentliga sektorn expanderar, varjämte staten och kommunerna prioriteras på näringslivets bekostnad. En-

ligt den vid propositionen fogade preliminära nationalbudgeten för 1963 kommer under 1963 de privata investeringarna att öka med 0,5% men de statliga med 6 och de kommunala med 12% samt den privata konsumtionen med 4% men den statliga och kommunala med vardera 6%.

Som skäl för regeringens politik anföres, att åtgärder måste vidtagas med hänsyn till den konjunkturavmattning, som började göra sig kännbar under 1962, och vilken åberopas på olika ställen i den framlagda propositionen, bl. a. när det gäller beräkningarna av statsinkomsterna. Emellertid kan det ifrågasättas, om det inte hade varit naturligare i nu rådande konjunkturläge att minska statsanspråken på det enskilda näringslivet för att på så vis stimulera den ekonomiska verksamheten i landet. I detta sammanhang tilldrar sig särskilt omsättningsskatten på industrivaror och energiskatten särskilt intresse, i det förra fallet dessutom därför att starka skäl mot denna del av omsättningsskatten kan anföras även ur andra synpunkter än den nu ifrågavarande. Det är för övrigt sannolikt, att finansministerns inkomstberäkningar på vissa punkter är försiktiga i överkant, och att därför i realiteten ett utrymme skulle föreligga för vissa skattelättnader på nu antydda områden.

Det mest anmärkningsvärda i finansministerns bedömning av den framtida utvecklingen är i år, liksom förra året, att han knappast berört följderna för vårt näringsliv av den pågående ekonomiska integrationen i Europa inom ramen för EEC och icke diskuterat vilken betydelse det relativt höga kostnadsläget i vårt land kan få för våra möjligheter att upprätthålla konkurrensen med utlandet och det fortsatta framåtskridandet. Om det finns en tendens till dämpning av den privata företagsamheten, förefal-

ler den primära uppgiften vara att på detta område genomföra de lättnader som det ligger inom statens möjligheter att medge. Det höga kostnadsläget och den därav följande försvårade konkurrensen från utlandet kan inte elimineras genom en omfattande offentlig anläggningsverksamhet med bibehållna höga skatteanspråk mot näringslivet.

Hr Edenman och universiteten

Åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition är onekligen ganska tillfredsställande ur forskningens och den akademiska undervisningens synpunkt — om man håller sig till intrycket av totalsiffrorna. Procentuellt torde hr Edenman ha lyckats utverka en högre anslagshöjning än någon av hans departementschefskolleger. Universitetsväsendets anslag slutar på 320 millioner kronor. Särskilt tacknämligt är att universitetens byggnadsbehov relativt frikostigt tillgodoses — mer än 80 millioner, att jämföra med nuvarande 70 och förra året endast 35! Att en koncentration i detta fall sker till Göteborg är helt rimligt — en betydande utbyggnad av Chalmers och av vissa naturvetenskapliga institutioner har länge varit av nöden. Hr Edenman aviserar att mycket betydande byggnadsverksamhet därefter står i tur i Lund — det är fråga om den nya tekniska högskolan. Stockholm får i stort sett vänta till 1964 men då gäller det så mycket mer — universitetets byggnader vid Frescati och utbyggnaden av Tekniska högskolan.

Även förstärkningen på personalsidan måste bedömas som mycket positiv. Inte mindre än 52 nya professorer föreslås, ett högre antal än något tidigare år. Man vill gärna hoppas att detta är ett tecken till att statsmakterna äntligen börjat ta på allvar de

från universitetshåll upprepade gånger framförda påpekandena om riskerna med att ensidigt inrikta universitetsexpansionen på att skaffa undervisningstjänster och över huvudtaget »lägre» befattningar. En väsentlig ökning av antalet toppbefattningar är oundgängligen nödvändig om inte den för universitetens sunda utveckling nödvändiga balansen mellan forskning och undervisning skall förskjutas på ett ohållbart sätt.

Att ecklesiastikministern alltså i stort sett lyckats bra i den finansiella dragkampen innebär självfallet inte att årets universitetsbudget skulle gå fri för anmärkningar. Ett genomgående drag i den universitetspolitik som bär hr Edenmans signatur har obestridligen varit en tendens att låta den humanistiska forskningen — liksom den juridiska och teologiska — stå tillbaka för den naturvetenskapligt-tekniska. Vissa förbättringar även på denna punkt kan onekligen iakttagas i den nya propositionen, men knappast så många att de ger något starkare hopp om en principiell omprövning av angelägenhetsgraderingen. Humaniora har verkligen fått ett par nya professurer — däribland glädjande nog något så exklusivt som en personlig lärostol i vetenskapsteori i Göteborg. Lund får en professur i engelska. Däremot har statsrådet inte kunnat acceptera universitetskanslerns förslag om en lärostol i franska språket och litteraturen i Göteborg, ej heller om en professur i det för all språkvetenskaplig forskning väsentliga ämnet fonetik i Uppsala. Universitetet i Uppsala har för övrigt på en punkt blivit behandlat på ett närmast kuriöst sätt. Kansler föreslår där en professur i modern politisk och social historia, i likhet med vad som redan inrättats i Göteborg. Hr Edenman går inte med på detta — men erbjuder älskvärt universitetet att vid nästa va-

kans på någon av de befintliga historieprofessorerna inkomma med förslag till ändrad benämning på den ledigblivande lärostolen. Onekligen ett bekvämt sätt att rusta upp den riskiska forskningen.

Principiellt mest betänkligt är att ecklesiastikministern fortfarande framhårdar i sin besynnerliga dövhets för alla äskanden från den teologiska — liksom i stort sett den juridiska — forskningen. Redan tidigare har påtalats det orimliga i att inte dessa fakulteter i likhet med de övriga får möjlighet att automatiskt anpassa undervisningsapparaten efter studentantalet. Liksom sin företrädare i ämbetet anser universitetskanslern att en sådan automatik bör införas fr. o. m. budgetåret 1964. I avvaktan härpå föreslår han en blygsam förstärkning av de teologiska fakulteternas kursanslag. Hr Edenman är »inte beredd» att förorda automatiken, han är inte ens beredd att gå med på någon anslagshöjning alls — trots att denna rentav begärts av Sveriges Förenade Studentkårer. Inställningen är svårbegriplig och beklämmande. I statsverkspropositionen behöver statsrådet som bekant inte motivera sina avslag, endast sina tillstyrkanden. I längden bör han dock inte gärna kunna slippa ifrån att redovisa sin motivering för denna besynnerligt snåla och godtyckliga behandling av den religionsvetenskapliga forskningen.

Läroverksungdomen och politiken

Under senare år har de politiska partiernas intresse alltmera kommit att inriktas på ungdomen. Bland denna har man trots sig finna de minst miljöbundna väljarna och följaktligen också de som varit mest påverkbara av politisk propaganda. Inte minst har detta gällt för de borgerliga partiernas vidkommande.

Det har emellertid inte stannat vid försöken att påverka förstagångsväljarna. I medvetandet om att ungdomen inte blott mognar tidigare än förr utan också att det gäller att så tidigt som möjligt engagera den för det egna partiets syften har man sökt sig allt längre ned i ålderskategorierna, något som på vissa håll starkt kritiserats men som på ansvarigt håll accepterats som en nödvändig följd av utvecklingen.

Med tanke på den allmänna samhällsutvecklingen har särskilt intresse kommit att fästas vid läroverksungdomen. Hur reagerar den egentligen inför de politiska propäerna? Har den intresse av politik? Är den beredd att låta sig inordnas i de partipolitiska fållorna? Är den övervägande borgerligt sinnad eller har den tilltagande åsiktslikriktningen även i dess fall kommit att leda till en socialdemokratisk dominans? Högerens Ungdomsförbunds skolungdomsrörelse, Konservativ Skolungdom (KS) var först ute på fältet och har kunnat inregistrera ej oväsentliga framgångar, men under de senaste åren har såväl socialdemokraterna som folkpartiet intensifierat sina ansträngningar bland skolungdomen i det välstånd intresset att tillförsäkra sig stöd och sympatier från morgondagens ledande samhällsskikt. Rent allmänt torde dock den känslan vara förhärskande, att den konservativa skolungdomen alltjämt dominerar scenen. På det hela taget har emellertid uppfattningarna om skolungdomens politiska reaktion varit föga underbyggda, om man bortser från den ledning som medlemssiffror trots allt ger. Vårt vetande på denna punkt har i vilket fall som helst kunnat vidgas genom en undersökning, utförd som ett proseminariarbete vid statsvetenskapliga institutionen i Uppsala av ett team 1959-60, vilken redovisas i senaste numret av Statsvetenskaplig Tidskrift av fil.

kand. *Kjell Goldmann*, som också kan knyta an till nyligen utförda amerikanska undersökningar av liknande karaktär.

Undersökningen bygger på intervjuer av 2 073 elever vid Kungsholmens HAL i Stockholm, HAL i Majorna i Göteborg samt läroverken i Linköping, Skara och Kiruna. Med tanke på det begränsade urvalet varnas läsaren för att dra alltför vittgående slutsatser angående läroverksungdomens politiska sympatier för de olika partierna. Samtidigt förutsattes dock att sambandet mellan sympatier för de olika partierna och andra faktorer är relativt korrekt återgivna. Av de utfrågade eleverna var 54 % pojkar och 46 % flickor. Av pojkarna var 53 % högst 16 år och 13 % minst 19 år, av flickorna 39 % respektive 19 %. Socialgrupp I omfattade 36 % av ungdomarna, socialgrupp II 40 % och socialgrupp III 23 %.

Först av allt tog utredarna sikte på att utröna ungdomarnas politiska kunskapsnivå genom att ställa åtta frågor av relativt allmän karaktär. Det visade sig helt naturligt att ju oftare eleverna läste ledare och politiska nyheter i någon dagstidning och ju oftare de lyssnade till radioprogram av politisk karaktär, desto högre tenderade också deras politiska kunskapsnivå att vara. När det gällde att bedöma frågan om hur deras politiska intresse uppkom kunde också fastslås, att hemmens politiska standard var av betydelse. I de hem där politiska diskussioner eller samtal brukade förekomma återverkade detta på barnens politiska kunskapsnivå. Denna var också helt följdriktigt högre i de fall, där barnen hade tillgång till flera dagliga tidningar. Hemmens politiska standard stod även i relation till socialgruppsfaktorn. I en högre socialgrupp samtalade man oftare om politik och höll sig med fler dagliga tidningar än i en lägre. På

det hela taget tycks dock socialgrupps-tillhörigheten ha en ganska liten betydelse för det politiska intresset bland skolungdomen. Av större betydelse visade sig då ålder och kön vara. 19-åringarna hade betydligt högre kunskapsnivå än 15-åringarna, liksom stora skillnader mellan pojkar och flickor till de förras favör kunde konstateras. Överhuvud var denna skillnad mellan pojkar och flickor beträffande politisk aktivitet och politiskt intresse genomgående. Däremot fanns det ingenting som bestyrkte den ej sällan framförda uppfattningen att storstadsungdomen skulle vara mera politiskt aktiv än landsortsungdomen. De befann sig på ungefär samma kunskapsnivå.

En central fråga som ställdes till ungdomarna var: »Om det nu vore val till riksdagen och om du hade rösträtt, vilket parti skulle du då rösta på?» De ombads också att markera hur säkra de kände sig i valet av parti. 80 % av de intervjuade tog ställning för något av de fem stora partierna, och en tredjedel sade sig vara »mycket säkra». Det skall understrykas, att det ingalunda visade sig att — som stundom antas — den politiska kunskapsnivån var högre i gruppen »vet inte». I stället förhöll det sig tvärtom. Ju kunnigare ungdomarna var, med desto större säkerhet identifierade de sig också med ett parti.

Av undersökningen framgår att ett överväldigande flertal identifierade sig med de borgerliga partierna och enkannerligen högerpartiet. 49 % av pojkarna och 41 % av flickorna »valde» högerpartiet. För de övriga partierna blev utslaget: centerpartiet 3 % för både pojkar och flickor, folkpartiet 13 % och 14 %, socialdemokraterna 15 och 18 %, kommunisterna 1 och 3 % (det totala antalet ungdomar med kommunist sympatier var endast 26) samt »övrige» 19 och 21 %.

Särskilt intresse erbjuder sambandet med faderns partival och barnets politiska identifikation. Inom högerpartiet var andelen överensstämmande ungdomar betydligt större än i övriga partier. Av barnen med högeröstande fäder valde 86 % högerpartiet, 1 % centerpartiet, 5 % folkpartiet och 1 % socialdemokraterna. Bland barnen till centerpartiröstande fäder gav 50 % sitt stöd åt centerpartiet, 2 % åt folkpartiet, ingen enda till socialdemokraterna men 19 % till högerpartiet. Av barn med folkpartiröstande fäder sympatiserade 49 % med folkpartiet, 1 % vardera med centerpartiet och kommunisterna, 4 % med socialdemokraterna men inte mindre än 28 % med högerpartiet. Av ungdomarna med socialdemokratiskt påbrå stödde 60 % socialdemokratien, 1 % kommunisterna, 5 % folkpartiet, 2 % centerpartiet men 9 % högerpartiet. För barnen till kommuniströstande fäder (det ringa absoluta antalet gör självfallet procentsiffrorna mindre intressanta) fördelade sig partisympatierna enligt det följande: kommunisterna 29 %, socialdemokraterna 27 %, folkpartiet 2 % och högerpartiet 13 %. Av dem som ej fått klara politiska normer av sina föräldrar gav endast 2 % vardera sitt stöd åt centern och kommunisterna, 13 % sympatiserade med socialdemokraterna, 12 % med folkpartiet men 29 % med högerpartiet.

Högerglidningen är alltså ytterst markant över hela fältet. Samtidigt visar sig emellertid också ett klart samband med socialgruppsfaktorn. Läroverksungdomarna påverkas utanför familjen främst av politiska normer som ansluter sig till dem som råder inom socialgrupp I, och utredarna kommer sammanfattningsvis fram till att ju lägre socialgrupp en läroverks-elev tillhör, desto mera utsätts han för politiskt tryck från sin omgivande miljö. Inom läroverksmiljön domi-

nerar politiska normer som mer avsluter sig till vad som gäller inom en högre socialgrupp än inom en lägre. »De flesta gymnasister kommer i sinom tid att kunna hänföras till socialgrupp I. För elever ur lägre sociala grupper innebär sannolikt redan själva skolgången ofta en känsla av att ha tagit ett steg uppåt på den sociala rangskalan, men framför allt är läroverksstudierna ett steg på vägen mot en social miljö, där inte minst de politiska normerna brukar vara av annat slag än i dessa ungdomars uppväxtmiljö.» Högertendenserna bland läroverksungdomen kan »ses som första stadiet i en anpassning till den 'högre' sociala miljö, som de flesta av dem en gång kommer att tillhöra, oavsett deras sociala ursprung. Med andra ord: högertendenserna skulle kunna betraktas som följderna av vad man brukar kalla 'upward social mobility'.» Detta blir undersökningens huvudtes och anföres som främsta orsak till den borgerliga och enkannerligen högeråskådningens dragningskraft på skolungdomen. Sådana faktorer som lärarnas möjlighet att påverka ungdomarna liksom läroböckerna tillmäts ringa betydelse i sammanhanget. Större vikt fäster man då vid inflytandet från de konservativa skolungdomsföreningarna, även om detta inte skall överskattas. Mindre än 7% av ungdomarna tillhörde någon politisk organisation, men bland de politiskt organiserade dominerade Konservativ skolungdom synnerligen starkt. Denna dominans kan tänkas påverka även icke-medlemmar i högerriktning. Omkring en fjärdedel av de intervjuade besökte åtminstone någon gång möten, arrangerade av politiska sammanslutningar.

Från politisk synpunkt är det således intressant att finna att starka skäl synes föreligga för antagandet att den borgerliga och särskilt högeråskåd-

ningen trots alla likriktningstendenser behåller ett starkt grepp om skolungdomen. Detta bör vara en extra sporre för i första hand Högerens Ungdomsförbund att intensifiera sitt arbete bland skolungdomen, varvid inte minst bör beaktas dennas kraftiga tillväxt i kvantitativt hänseende. Viktigast är dock att denna kategori med tanke på dess opinionsbildande effekt kan väntas bli avgörande för det framtida samhällets politiska struktur. Skall man lyckas i strävandena att behålla skolungdomen krävs dock en aktiv politik. Skolungdomen har mycket litet till övers för ett försiktigt taktiskt manipulerande, men är i stället desto mer lyhörd för särskilt utrikespolitiska frågeställningar, inte minst frågan om europeiskt samarbete i riktning mot skapandet av ett Europas Förenade Stater, en vision som visat sig fånga svensk läroverksungdom i lika stor utsträckning som deras kamrater ute i Europa. Det förtroendekapital som konservatismen har hos skolungdomen inger goda förhoppningar för framtiden. Det är angeläget att förtroendet inte sviks.

Brittiska kärnvapenproblem

Den amerikanska roboten Skybolt, avsedd att bli det viktigaste elementet i det brittiska strategiska kärnvapensystemet, har veterligen avfyrats i ett lyckat exemplar — dagen efter det premiärminister Macmillan och president Kennedy vid mötet på Bahamaöarna »överenskommit» att projektet skulle läggas ner. På något sätt är denna ironiska försening belysande för den serie av misslyckanden och felslagna spekulationer som kommit att karakterisera den brittiska kärnvapenpolitiken. Behjärtade försök att framställa saken så att Skybolt avvecklas av »tekniska» skäl lär inte kunna dölja att det först och främst

är frågan om ett politiskt bakslag för Macmillans regering.

Grundtanken i den brittiska försvarspolitikerna har som bekant varit att disponera över ett eget, självständigt vedergällningsvapen, på senare år mera modest karakteriserat som »ett oavhängigt bidrag till den fria världens avskräckningsvapen». Praktiskt sett har detta tagit formen av det strategiska bombflygets vätebombförande s. k. V-bombplan. Om ett par år förutses dessa vara föråldrade i förhållande till det moderna luftförsvarets motmedel. Det var för att råda bot på detta de skulle utrustas med Skybolt-roboten, som från flygplanen tänktes avfyra mot målet på betryggande avstånd från luftförsvaret. Denna lösning bortfaller alltså. Som ersättning erbjudes den engelska regeringen i stället att köpa ett antal Polarisraketer, som bekant baserade på ubåtar. Inga i och för sig begripliga försök att uttrycka officiell tillfredsställelse med detta arrangemang kan dölja att det är fråga om en fundamental förändring av det brittiska kärnvapenförsvarets villkor. Redan när Skybolt aktualiserades påpekade kritiska röster att beroendet av detta amerikanska vapen väsentligt inskränkte det brittiska vedergällningsvapnets »oavhängighet». Samma sak gäller självfallet om det hela nu skall byggas på den amerikanska Polaris — vartill kommer det avgörandet, att oklarhet råder om i vilken utsträckning den engelska regeringen verkligen kommer att få odelad kontroll över dessa vapen. Dess egna formuleringar kan svårigen tolkas på annat sätt än att U. S. A. normalt förbehåller sig en viss överhöghet.

De politiska konsekvenserna av denna nya linje låter sig ännu inte helt överblickas. Att det inträffade måste innebära en ytterligare belastning på Macmillans redan hårt an-

strängda prestige är självklart, även om den mest högljudda oppositionen inom det konservativa partiet bringats till tystnad. Olyckligt nog förefaller det också som om Bahama-avtalet skulle komma att innebära ännu en irritationsanledning i de ömtåliga relationerna mellan London och Paris. De Gaulle tycks uppfatta det som ännu en demonstration av engelsmännens tendens att understryka sitt särskilda, privilegierade förhållande till U. S. A. — trots att den motsatta tolkningen förefaller rimligare, att Kennedys bryska uppträdande visar att den tid är förbi då London kunde räkna med förmånsbehandling. Polarisraketer har som bekant på i stort sett enahanda villkor erbjudits även åt Frankrike, som dock ännu ställt sig kallsinnigt. De Gaulle är uppenbart inte sinnad att låta sig frestas att avstå från *sitt* oavhängiga vedergällningsvapen, även om affären misslyckats för britterna.

Det kan knappast förnekas att den brittiska kärnvapenpolitiken medfört betänkliga konsekvenser för västmaktsalliansens samlade försvarspotential. Sedan London genom Duncan Sandys *Statement om Defence* 1957 bestämde sig för att koncentrera sig på kärnvapenrustningen har först och främst milliardbelopp lagts ner på projekt som inte kunnat genomföras — missilen Blue Streak, en annullerad vidareutveckling av V-bombarna med flera. Samtidigt har det konventionella försvaret hastigt urholkats. Den yrkesarmé om cirka 165 000 man som skulle ersätta värnplikten har endast högst bristfälligt kunnat rekryteras — kvantitativt och kvalitativt. De notoriska svårigheterna att hålla den s. k. *British Army on the Rhine* vid utlovad — i och för sig blygsam — styrka har inneburit allvarliga irritationer i förhållandet till såväl Washington som Bonn. När av allt att döma *the independent deterrent* för briter-

nas del nu snart kommer att visa sig vara en chimär är det svårt att värja sig för intrycket att Storbritanniens ställning i själva verket varit vida starkare om de enorma belopp som satsats på denna illusion använt för att vidmakthålla en tillräckligt stor »konventionell» armé — givetvis utrustad med taktiska atomvapen. I en värld som präglas av lokala krig och begränsade konflikter hade en sådan säkerligen kommit Storbritanniens ord att väga vida tyngre än ett » eget » vedergällningsvapen.

En helt annan sida av problemet är givetvis, att detta i princip inte upphäver de skäl som talar för värdet av ett europeiskt avskräckningsvapen. Ytterst kan dock den möjligheten inte uteslutas, att i ett avgörande läge den amerikanska statsledningen kan komma att tveka att tillgripa det avskräckningsvapen som måste sättas in för att avvärja Västeuropas undergång. Det tragiska är endast, att den engelska politiken med sin paradoxala strävan att dels ha särskilt nära för-

bindelser med U. S. A. och dels ensamma skaffa det kärnvapen som skulle garantera en viss oavhängighet råkat inhösta det sämsta tänkbara resultat i två riktningar. Varken självständighet eller intimitet i de amerikanska relationerna har kunnat bevaras, det egna kärnvapensystemet har visat sig omöjligt att upprätthålla. Å andra sidan har den förda politiken inneburit en svår belastning i förhållande till Frankrike — och därtill drivit de Gaulle att satsa sitt lands resurser på ett företag som kanske snart nog kan visa sig vara ekonomiskt lika oöverkomligt för Frankrike som för Storbritannien.

Ett självständigt europeiskt vätevapen är onekligen på längre sikt påkallat, om Europa i terrorbalansens värld skall kunna bevara sin självständighet. Det vore tragiskt om både Storbritannien och Frankrike i prestigebestämd strävan *to go it alone* båda var för sig skulle misslyckas med en ansträngning som de möjligen skulle ha kunnat lyckas med — tillsammans.